

УДК 32:1:808.53:339.922 (477+4)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.25>**Л. І. Яковлева**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0942-485X>доктор політичних наук, професор,
професор кафедри соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»

Ю. С. ЮшкевичORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8295-0346>кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри філософії, історії та політології
Одеського національного економічного університету**В. М. Кольцов**ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-7480-2644>доктор політичних наук,
професор кафедри загальнотеоретичних дисциплін
Міжнародного гуманітарного університету

ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ІДЕНТИЧНОСТІ, ЦІННОСТІ, ІНСТИТУТИ

Постановка проблеми. У процесі європейської інтеграції вкрай важливим є поєднання ціннісного та інституційного вимірів. Цей процес пов'язаний із прагненням до побудови демократичного суспільства, заснованого на європейських цінностях, необхідністю забезпечення безпеки в умовах геополітичних викликів, входженням України до глобального інформаційного, економічного та культурного простору. У дискурсі щодо європейської інтеграції України, який формується науковцями, медіа, політичними та державними діячами, представниками громадянського суспільства та міжнародних організацій тощо, наголошується на процесі «європеїзації». Відзначимо: «Коли... йдеться про вплив Європейського Союзу (ЄС) на окремі країни Європи, то здебільшого це називають «європеїзацією». В цьому сенсі далекосяжний процес, який нині відбувається в Центральній та Східній Європі, є процесом європеїзації» [6, с. 5].

Концепція європейської інтеграції не може обмежуватись лише «європеїзацією» інститутів, тобто впровадженням і розвитком відповідних соціальних, політичних та економічних інститутів та підвищенням ефективності їх взаємодії. Дискурс європейської інтеграції включає широкую публічну дискусію щодо проблем інституційного дизайну, ціннісного простору та громадянської ідентичності. Погодимося: «Якщо Європа повинна і далі рухатися по шляху до справжнього політичного союзу й стати чимось більшим, ніж найзвичайніший адміністративний апарат, якщо ми хочемо втілити омріяну візію майбутнього європейських народів, то вже зараз необ-

хідно виставити стрілки на наступні 50 років. Для цього Європа повинна розвиватися у взаємозв'язку: всередині – шляхом функціонального зміцнення інтеграції, назовні – шляхом пришвидшеної інтеграції центрально- та східноєвропейських держав... Але, насамперед, Європа повинна поставити собі декілька запитань: питання про власну ідентичність та майбутнє, а також питання про ідентичність та майбутнє європейців. Останні два питання дуже тісно взаємопереплетені і стосуються усіх європейців: тих, які мешкають у Європі сьогодні, і тих, які народяться завтра...» [4, с. 4].

Також у дискурсі акцентується увага на становленні громадянської ідентичності та демократичних політичних інститутів, генеза яких пов'язується із європейськими цінностями. Щодо інституційного виміру європейської інтеграції, то на сучасному етапі набуває особливої актуальності пошук шляхів та механізмів вирішення проблеми підвищення ефективності інституційної взаємодії. Йдеться про інтеракцію між інститутами публічної влади, опозицією та інститутами громадянського суспільства. Слід наголосити на тому, що «...у процесі європейської інтеграції України потребує вдосконалення механізмів інституційної взаємодії. Насамперед, йдеться про взаємодію парламенту, президента та уряду, яка відбувається на тлі інституціоналізації опозиції та груп інтересів. Її основними учасниками, які вирішальним чином впливають на ефективність інституційної взаємодії, є органи державної влади, опозиція та групи інтересів... Сучасний інституційний дизайн формується в процесі взаємодії органів державної

влади, опозиції та груп інтересів. Ця взаємодія є комунікативною» [9].

Формування раціональної публічної політики на основі підвищення ефективності інституційної взаємодії, впровадження європейських цінностей та становлення громадянської ідентичності – це проблеми, актуалізація яких у дискурсі та подальше публічне обговорення сприятимуть вирішенню важливих теоретичних та практичних завдань, пов'язаних із європейською інтеграцією України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню дискурсивного виміру європейської інтеграції та таким його складовим, як ідентичність, інститути та цінності присвячено ґрунтовні праці українських науковців – філософів, істориків, мовознавців, представників політичної науки та міжнародних відносин, юристів, економістів та соціологів тощо. Серед усього розмаїття слід відзначити дослідження В. Андрусіва, Є. Бистрицького, В. Горського, М. Поповича, В. Ляха, О. Білого, Г. Кривенка, Є. Кіш, Т. Возняка, В. Єрмоленка, Т. Лютого, В. Кольцова, А. Романюка, А. Круглашова, М. Зайцева, В. Копійки, М. Шульги, О. Гнатюк, М. Мінакова, А. Пасисніченко, ін.

Розвиток філософського дискурсу щодо Європейського Союзу не обмежується інституціями ЄС, а «європейські цінності» та «європейська ідентичність» інтерпретуються як фундамент для конструювання соціальних відносин та політичних інститутів. Зокрема, проблематика легітимності публічної влади, взаємодії влади та опозиції у країнах ЄС напряму пов'язується із простором цінностей (свобода, плюралізм, відповідальність) та ідентичностями (громадянською та національною, апеляцією до «значущих інших»). Наголошуючи на недостатності електоральної легітимності та необхідності інклюзивності (відзначимо: «...електоральна легітимність є необхідним, але недостатнім елементом процесу легітимації публічної влади. З одного боку, електоральна легітимність спирається на пакт українських еліт, який визначає вибори єдиним можливим шляхом виходу із політичної кризи. Цим пояснюється проведення позачергових виборів, як президентських так і парламентських... електоральна легітимність має бути доповнена інклюзивною легітимністю...») [8, с. 50], слід визначити фактори делегітимації публічної влади в Україні у процесі європейської інтеграції: «Це, передусім, зменшення простору політичної свободи (впровадження цензури у масмедіа, припинення діалогу із громадянським суспільством, використання правоохоронних органів та судів у боротьбі із політичними опонентами), суспільні деформації (панування матеріалістичного мислення, а не пріоритет етичних та духовних цінностей, що

призводять до криміналізації суспільства) тощо» [8, с. 51].

Також філософський дискурс щодо європейської інтеграції характеризується наголосом на «ідеї Європи», історичних проблемах становлення європейського культурного простору, питаннях цінностей та ідентичностей.

Погодимось: «Зміни, що відбулися на теренах Європи за останні декілька десятиліть, з усією очевидністю порушили питання про смислову визначеність Європи як соціокультурної реальності та її сутнісні характеристики. У цей час вона не є чимось завершеним, а швидше нагадує подорожнього, який на певному етапі свого руху відчув, що з ним відбувається щось не «те», що він відмінний від того себе, який починав свою подорож, і що її мета втратила свою чіткість і вже не має тої визначеності, що у свій час спонукала розпочати її... Потреба самоосмислення – це те, що, так би мовити, актуалізує аналітику Європи зсередини, проте є ще чинник, який робить це ззовні – розбудова європейського спільножиття. Для України він постає як регулятив входження в загальноєвропейські структури. Входження в Європу для значної частини українського соціуму являє собою, якщо помислити образно, прагнення сісти в потяг, який уже рухається... Насправді ж все набагато складніше. Ми навіть не усвідомлюємо, що потяг ще в стані конструювання, а ті структури, які ми вважаємо «локомотивом і вагонами», це лише знаряддя побудови чогось, що існує лише на рівні ідеї. Остання ж – лише регулятив» [2, с. 96-97].

Очевидно, що дискурс щодо європейської інтеграції України формується не лише «внутрішніми» акторами. На нього впливають європейські ідеї – від міфу про Європу до сучасних візій ЄС, включно із актуальними дискусіями щодо оборонного союзу, міграційної політики, енергетичної безпеки та подальшого розширення. Дослідження дискурсивного виміру європейської інтеграції та таких його складових, як ідентичність, цінності та інститути дозволяє визначити також вплив філософського дискурсу щодо європейської інтеграції України на Європу. Незважаючи на досить значну кількість праць, присвячених дискурсу європейської інтеграції слід відзначити, що недостатньо уваги приділяється зв'язку між ідентичностями, цінностями та інститутами у процесі європейської інтеграції України.

Метою статті є визначення ідентичностей, цінностей та інститутів як складових дискурсу щодо європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський Союз – це не лише економічне та політичне об'єднання країн. Це, насамперед, спільнота, що тримається на фундаментальних цінностях, які об'єднують мільйони людей, незважаючи на відмінності в мові, культурі та історії.

Ці цінності – своєрідний «моральний кодекс» ЄС, який визначає його місію у світі та обґрунтовує його існування.

Слід безумовно погодитись із тим, що «Європа – це соціокультурний проект, завершеного варіанту якого немає. У своїй дійсності сучасна Європа це процес долаття тих проблем, які протягом історії то згасали, то спалахували з новою силою. Йде процес становлення нового способу європейського буття, який повинен полишити означені проблеми в минулому...» [2, с. 97]. Відзначимо: «Як культурне, політичне, економічне, тощо явище «Європа» має довгу історію, витоки якої можна знаходити у смисловій логіці міфа про викрадення Європи – дочки фінікійського царя Агенора. Проте ідея Європи набагато молодша і є продуктом соціокультурних процесів, що розгорнулись на теренах Європейського континенту в ранньому середньовіччі...» [2, с. 98].

Слід погодитись із М. Зайцевим у тому, що «Першим кроком до європейської єдності стала система античної культури (Еллада та Рим)... Безпосередньо становлення передумов ідеї Європи відбувалося в епоху так званого «осьового часу». У цей період сформувалися чинники, що стануть визначальними для майбутньої Європи як у просторовому аспекті, так і в плані сутнісних характеристик» [2, с. 103].

В основі Європейського Союзу лежить демократія, яка є не просто політичним принципом, а способом життя. Кожна з двадцяти семи країн ЄС має свій уряд, парламент, а також спільний Європейський Парламент, де голос кожного громадянина має значення.

Саме через вибори громадяни обирають своїх представників, що приймають рішення від імені всього Союзу. Демократія в ЄС також означає підзвітність та прозорість. Це гарантія того, що громадяни можуть впливати на політичний курс і тримати владу під контролем.

Наведемо думку Д. Кон-Бендіта: «...післявоєнна Західна Європа зробила антитоталітарний вибір...» [4, с. 6], – зазначає він, – «Європа зобов'язана зробити висновки з останніх 50, 100, двох тисяч років і втілити у життя мрію про мир і справедливість. Лише тоді ми знайдемо справжню відповідь для майбутнього» [4, с. 8].

Демократична форма правління, в межах якої єдиним легітимним джерелом влади в державі визнається її народ, покликана забезпечити реалізацію прав і свобод кожної людини. Європейський Союз захищає як індивідуальні права людини (право на життя, свободу, приватність), так і соціальні (право на працю, освіту, соціальне забезпечення). Хартія основних прав ЄС є головним інструментом захисту цих прав, що поширюються на всіх громадян ЄС і резидентів.

На вершині правової системи Європейського Союзу знаходиться право на гідне життя. Людська гідність є основоположним принципом, який визнає унікальність кожної особистості і гарантує, що будь-які політичні та правові дії не можуть порушувати невід'ємну гідність людини. Її ж стрижнем виступає така морально-етична цінність, як свобода – у багатогранності її вимірів – свобода думки, совісті, релігії та приватності. Важливо, що ЄС не лише декларує ці права, але й активно їх захищає. Відтак, у Європі немає місця для дискримінації за статтю, походженням, віком чи сексуальною орієнтацією.

Сам термін «союз» вказує на існування товариства об'єднаного спільною метою – солідарного у чомусь. Тому, основним для Європейського Союзу виступає й принцип солідарності, що реалізується через взаємну підтримку між державами-членами та спрямований на боротьбу з економічною, соціальною та регіональною нерівністю, а також виступає механізмом вирішення глобальних викликів у сфері охорони здоров'я, боротьбі зі зміною клімату та енергетичною кризою.

Єва Кіш наводить наступні базові критерії регіональної політики ЄС: субсидіарність, децентралізація, партнерство, програмування, концентрація, адиціоналізм.

Розкриємо їх сутність: «Субсидіарність (громадсько-політичний принцип, за яким вищі суспільні одиниці мають право і повинні розв'язувати лише ті проблеми, на виконання яких нижчі структури не здатні)... поряд із субсидіарністю, саме децентралізація, як перерозподіл повноважень регіонів з метою їх ефективного використання та заохочення регіональних ініціатив, оптимізації практичного вирішення питань саме на регіональному рівні, а також розмежування функцій та повноважень між різними рівнями управління ЄС, становлять дві головні основи регіональної політики ЄС... партнерство є співробітництвом між суб'єктами різних рівнів (Євросоюз, держава, регіон) територіально-адміністративних одиниць з часу визначення мети до завершення реалізації конкретного проекту. Цей принцип базується на тій умові, що діяльність та розвиток регіонів може здійснюватися лише тоді (власне тоді ж реалізується і принцип субсидіарності), коли суб'єкти співробітництва постійно та послідовно співпрацюють з метою досягнення спільної мети... програмування – це цілеспрямований процес послідовного виконання певних кроків від визначення мети до повної реалізації проекту, що також створює умови для більшої прозорості джерел, їх координації у просторі і часі та їх моніторингу... Реалізація принципів концентрації та адиціоналізму означає, що фінансові ресурси, які надає ЄС окремим державам-членам чи суб'єктам територіального, регіонального роз-

витку, мають бути доповнені за рахунок місцевих джерел. По суті, ці два принципи мають взаємодоповнюючий характер і головною умовою ставлять кооперування та ефективне використання ініціатив; пошук та розвиток власних джерел фінансування програм регіонального розвитку» [3].

Реалізація прав та свобод представників європейської спільноти була б неможлива поза верховенства права в Європейському Союзі. Саме цей принцип забезпечує те, що всі дії органів влади в державах-членах ЄС відбуваються в рамках права. Гарантується незалежність судової системи, ефективний контроль над виконанням законів і захист прав громадян. Недаремно Іммануїл Кант формулюючи свій відомий категоричний імператив для констатації безумовності моральних принципів використовує саме термін «закон». Отже, верховенство права є передумовою ефективного функціонування ЄС як правового простору.

Наголосимо: «Європейська конституція повинна передусім включати два аспекти: – по-перше, самовизначення європейців щодо цінностей, на які вони орієнтуються. Досягнення згоди щодо головних цінностей, які об'єднують Європу та сприяють витворенню ідентичності – починаючи від обіцянки творців Європи про дотримання миру і економічної єдності аж до гарантій соціальної держави. Така згода мала б стати свого роду Magna Charta, європейським каталогом основних цінностей і прав; – по-друге, Європа потребує робочої моделі, плану. Запевняю Вас: існуюча ситуація, коли усі питання, які належать до компетенції Ради Європи, єврокомісій та європарламенту, повинні вирішуватися консенсусом, засадничо хибна. Така конструкція нездатна навіть вирішити проблему поглиблення існуючого союзу, не кажучи вже про прийом нових членів. Європа повинна облаштувати свій власний суверенітет, визначивши межі інституційної компетенції» [4, с. 8].

Одним з основних гасел Європейського Союзу є вислів: «Єдність у різноманітті». В ЄС поважають мови, традиції, релігії та культуру кожного народу. Союз довів, що різноманіття не роз'єднує, а збагачує. Толерантність у ЄС – це принцип, який дозволяє країнам із різними історичними та культурними шляхами знаходити спільну мову. До європейських цінностей відносяться не лише демократія, верховенство права, свобода та рівність, а і повага до людської гідності та до прав людини, включно з правами меншин.

Відзначимо: «Європа – це не багатство й сила, це не акуратність і пунктуальність тощо. Європа передусім – дух постійного пошуку. Європейець – це той, хто завжди перебуває у сумніві, це – індивід, від початку налаштований на дискусію, що кохається не так у результатах, як у невпинному процесі пошуку бажаного... Саме так витлумачений міф Європи як апофеоз невпинного творчого

пошуку й дозволяє конструктивно осмислити ситуацію, що склалася в українській культурі. Можливо, «хаос міфів», зустріч і зіткнення різноманітних міфологем, що нагромаджуються і ширяться навколо теми «Україна і Європа» є відображенням нормального, європейського за своєю глибинною сутністю стану, який не дозволяє заспокоюватися на жодній з утілених у символах міфологічної свідомості позиції, якою б привабливою вона не видавалася» [1, с. 50].

Повертаючись до питання ідентичності, зокрема існування «європейської ідентичності», необхідно зупинитись на розгляді двох підходів щодо цього феномену. Перший з них розглядає «загальні цінності», сформовані завдяки наявності спільного досвіду та спогадів, як критерій, що одночасно вирізняє представників певної спільноти серед інших, виступаючи стрижнем, що об'єднує їх навколо себе. Саме таке бачення «європейської ідентичності» було характерне для 90-х років минулого сторіччя та знайшло свою подальшу реалізацію в концепції «суспільства цінностей». З точки зору представників цього підходу, поняття ідентичності політичного суспільства тісно пов'язано з поняттям спільної культури. На думку представників іншого підходу, дебатити щодо питання ідентичності повинні вийти за межі цієї культурної теорії наднаціональної ідентичності та перейти до розгляду «постнаціональної» або «політичної ідентичності» визначальним кроком в межах якої є розмежування політичного та культурного. Отже, ця політична ідентичність для ЄС являє собою низку спільних ліберальних цінностей та принципів, що пов'язані із колективним обговоренням політичного суспільства та знаходять свою реалізацію в політичних інститутах та, в першу чергу, в Конституції.

Слід відзначити роль дискурсу у процесі формування європейської ідентичності. З точки зору дискурсивного підходу, ідентичність не є усталеним феноменом, вона постійно конструюється. У процесі конструювання європейської ідентичності основними характеристиками стають інноваційність, креативність та інклюзивність.

Наведемо два аргументи щодо специфіки європейської ідентичності та особливостей її урахування у процесі формування дискурсу щодо європейської інтеграції України.

По-перше, конструктивістський підхід дозволяє визначити плюралізм та конкуренцію ідентичностей у дискурсивному просторі. Погодимось: «Головною тезою дискурсивно-конструктивістського підходу є те, що справжня «сильна» європейська ідентичність – це не реіфікований концепт, а продукт конкурентного змагання різних дискурсів ідентичності... Наголосимо, що цей підхід унеможливорює есенціалістське бачення Європи як сукупності незмінних рис, які нібито

мають бути науково виявленні, аби відрізнити «європейців» від «неєвропейців». Нове бачення ідентичності, запропоноване дискурсивно-конструктивістською методологією, навпаки, акцентує рефлексивний характер та множинність ідентичності, яка конструюється в різних дискурсах та соціокультурних контекстах. Зміст концепту європейської ідентичності завжди є продуктом конкурентної боротьби за гегемонію між різними дискурсивними стратегіями, кожна з яких відстоює своє право визначати цей зміст» [5, с. 23].

По-друге, інклюзивність стає однією із головних рис дискурсивного конструювання європейської ідентичності. Відзначимо: «...її складовою має стати дискурс залучення (а не виключення), який передбачає участь в обговоренні усіх зацікавлених сторін і змушує учасників до взаємного прийняття перспектив, визначених кожною стороною, так що можливим є виважене зважування всіх представлених інтересів... в політичній спільноті, громадяни якої користуються однаковими правами, не може існувати авторитет, який використовує привілеї одноосібно для того, щоби встановлювати межі терпимого, виходячи з перспективи власного цілепокладання. Зважаючи на це, Україні, мабуть, варто не стільки апелювати до традиційних критеріїв європейської ідентичності, скільки послідовно дотримуватися у своїй внутрішній і зовнішній політиці принципу демократичної ідентичності як його розуміють сьогодні країни – члени Європейського Союзу» [7, с. 146-147].

В цьому контексті саме європейські цінності можуть виступати в якості фундаменту для підвищення ефективності взаємодії між різними суб'єктами у дискурсивному просторі, будь-то інститути публічної влади та громадянського суспільства, науковці, представники медіа, міжнародних організацій тощо.

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки визначенню ідентичностей, інститутів та цінностей як основних складових дискурсу щодо європейської інтеграції України, слід зробити наступні висновки. По-перше, дискурс щодо європейської інтеграції, як розвитку знання разом із практиками, формується науковцями (міждисциплінарний дискурс філософів, істориків, мовознавців, соціологів, економістів, політологів тощо), представниками інститутів публічної влади та опозиції, медіа та громадянського суспільства, міжнародних організацій тощо. Щодо інститутів публічної влади, то відзначимо необхідність підвищення ефективності інституційної взаємодії. По-друге, акцентовано увагу на дискурсивних інтерпретаціях процесу конструювання ідентичностей, інститутів та цінностей. Це дозволяє стверджувати інклюзивність, інноваційність та креативність як характеристики дискурсу європейської інтеграції. Слід окремо наголосити на небезпеці підпорядкування дискурсу влади інших

комунікативних просторів. По-третє, принципи індивідуалізму та толерантності створили умови для формування аксіологічної сфери європейської спільноти: поваги до людської гідності, демократії, верховенства права, свободи та рівності, прав людини, включно з правами меншин.

Література

1. Горський В. С. Міф Європи в сучасній українській культурі. *Наукові записки НаУКМА*. 2000. Т. 18 : Філософія та релігієзнавство. С. 40–51.
2. Зайцев М. Європа як ідея (передумови та початкове становлення). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філософія*. 2014. Вип. 16. С. 96–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2014_16_20.
3. Кіш Є. Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України. *Незалежного культурологічного часопису «І»*. 2001. Число 23. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n23texts/kish.htm>
4. Кон-Бендіт Д. Європа – це остання утопія. *Незалежного культурологічного часопису «І»*. 2000. № 19. С. 4–27. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n19texts/deni.htm>
5. Пасісниченко А.В. Особливості концептуалізації європейської ідентичності в контексті взаємовідносин «старої» та «нової» Європи. *Український соціум*. 2014. №2 (49). С. 18–25.
6. Шіммельфенінгт Ф., Зедельмаєр У. Європеїзація Центральної та Східної Європи. Київ: Юніверс, 2010. 288 с.
7. Шульга М. Критерії європейської ідентичності. *Політичний менеджмент*. 2010. № 2. С. 139–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2010_2_15.
8. Яковлева Л. І. Роль публічних інтелектуалів у процесі легітимації влади. *Трансформація українського суспільства в цифрову еру* : Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 23 березня 2023 р.). Одеса : Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», 2023. С. 49–51.
9. Yakovleva L., Yarova L., Koltsov V. Institutional Interaction in the Network Society: Public Authorities, Opposition, Interest Groups. *Proceedings of the International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*. 18 December 2021. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/spl-21/125966712>

Анотація

Яковлева Л. І., Юшкевич Ю. С., Кольцов В. М. Дискурс щодо європейської інтеграції України: ідентичності, цінності, інститути. – Стаття.

У статті визначено ідентичності, цінності та інститути як основні складові дискурсу щодо європейської інтеграції України. Обґрунтовано, що у процесі європейської інтеграції вкрай важливим є поєднання ціннісного та інституційного вимірів. Адже європейська інтеграція напряму пов'язана із демократизацією суспільства, європейськими цінностями, необхідністю підвищення ефективності інституційної взаємодії. Дискурси щодо європейської інтеграції України формуються у процесі комунікації науковцями, медіа, політичними та державними діячами, представниками

громадянського суспільства та міжнародних організацій. Аргументовано, що дискурс європейської інтеграції включає широку публічну дискусію щодо проблем інституційного дизайну, ціннісного простору та громадянської ідентичності. Відзначено, що дискурс щодо європейської інтеграції, як розвитку знання разом із практиками, формується науковцями (міждисциплінарний дискурс філософів, істориків, мовознавців, соціологів, економістів, політологів тощо), представниками інститутів публічної влади та опозиції, медіа та громадського суспільства, міжнародних організацій тощо. Аргументовано, що європеїзація інститутів публічної влади напряду залежить від підвищення ефективності інституційної взаємодії. Акцентовано увагу на дискурсивних інтерпретаціях процесу конструювання ідентичностей, інститутів та цінностей. Визначено інклюзивність, інноваційність та креативність в якості характеристик дискурсу європейської інтеграції. Наголос зроблено на небезпеці підпорядкування дискурсу влади інших комунікативних просторів, монополізації дискурсу європейської інтеграції. Відзначено, що принципи індивідуалізму та толерантності створили умови для формування аксіологічної сфери європейської спільноти: поваги до людської гідності, демократії, верховенства права, свободи та рівності, прав людини, включно з правами меншин.

Ключові слова: дискурс, комунікація, європейська інтеграція, європейська ідентичність, європейські цінності, інститути публічної влади, філософський дискурс, свобода.

Summary

Yakovleva L. I., Yushkevych Yu. S., Koltsov V. M.
Discourse on the European integration of Ukraine: identities, values, institutions. – Article.

The article defines identities, values and institutions as the main components of the discourse on Ukraine's

European integration. It is proved that in the process of European integration it is extremely important to combine the value and institutional dimensions. After all, European integration is directly related to the democratisation of society, European values, and the need to improve the efficiency of institutional interaction. The discourse on Ukraine's European integration is formed in the process of communication by scholars, media, political and government officials, representatives of civil society and international organisations. It is argued that the discourse of European integration includes a broad public debate on the problems of institutional design, value space and civic identity. It is noted that the discourse on European integration, as the development of knowledge together with practices, is formed by scientists (interdisciplinary discourse of philosophers, historians, linguists, sociologists, economists, political scientists, etc.), representatives of public authorities and opposition, media and civil society, international organisations, etc. It is argued that the Europeanisation of public authorities directly depends on improving the efficiency of institutional interaction. Attention is focused on discursive interpretations of the process of constructing identities, institutions and values. Inclusiveness, innovation and creativity are identified as characteristics of the European integration discourse. Emphasis is placed on the danger of subordination of other communicative spaces to the discourse of power, monopolisation of the discourse of European integration. It is noted that the principles of individualism and tolerance have created the conditions for the formation of the axiological sphere of the European community: respect for human dignity, democracy, the rule of law, freedom and equality, human rights, including minority rights.

Key words: discourse, communication, European integration, European identity, European values, public authorities, philosophical discourse, freedom.